

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

4 Vtrum vsus præcedat, vel sequatur electionem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

q. 9. art.

aut organa, quæ sunt corporis mēbra. Ostensum est aut * supra, q uoluntas est quæ mouet potentias ani- mæ ad uiuos actus, & hoc est applicare eas ad operationem. unde manifestum est, q Vti, primo & principaliter est uoluntatis tanquam primi mouentis, rationis aut tanquam dirigentis: sed aliarum potētiarum tanquā exequentium, quæ comparantur ad uoluntatē, a qua applicantur ad agendum, sicut infra ad principale agens. Actio aut proprie non attribuitur instrō, sed principali agenti: sicut adificatio, adificatori, non autem instrumentis unde manifestum est, quod Vti d, proprie est actus uoluntatis.

D. 1210.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod rō quidē in aliud refert: sed uoluntas tendit in id, quod est in aliud relatum per rationem, & secundum hoc dicitur, quod Vti, est referre aliquid in alterum.

AD II. dicendum, quod Damasc loquitur de usu secundum quod pertinet ad executiuas potētias.

AD TERTIVM dicendum, q est ipsa rō speculatiua applicatur ad opus intelligendi, uel iudicandi a uoluntate: & iō intellectus speculatiuus uti dī; tanquā a uoluntate motus, sicut alia executiuæ potētia.

ARTICVLVS II:

Utrum Vti, conueniat brutis animalibus.

Supr. q. 11. art. 10. ad 4. Ca. 40. paulo p. off. prim. cip. q. 11. art. 2.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur, q Vti, conueniat brutis animalibus. Frui enim est nobilius, quā uti, quia ut Aug. dicit in 10. de Trin. Vt mur eis, quæ ad aliud referimus, quo fruendum est: sed frui conuenit brutis animalibus, ut * supra dictum est: ergo multo magis conuenit eis Vti.

¶ 2 Præt. Applicare mēbra ad agendum, est uti mēbris: sed bruta animalia applicant membra ad aliqd agendum, sicut pedes ad ambulandum, cornua ad percutiendū: ergo brutis animalibus conuenit Vti.

q. 30. circa meum, 10 mo 4. Ar. p. accid.

SED CONTRA est, quod * Aug. dicit in li. 83. q. Vti aliquid nō pōt, nisi animal, qd rōnis est particeps.

RESPON. Dicendum, quod, sicut dicitur est, Vti, est applicare aliqd principium actionis ad actionē: sicut consentire, est applicare motum appetitiuū ad aliqd appetendum, ut dictum est. Applicare autē aliquid ad alterum nō est nisi eius, quod hēt sup illud arbitrium: quod non est nisi eius, qui scit referre aliquid in alterum, quod ad rationem pertinet: & iō solum animal rationale, & consentit, & utitur.

q. p. accid. ar. 1. 2. 3.

AD PRIMVM ergo dicendū, q Frui, importat absolutū motū appetitus in appetibile: sed Vti, importat motū appetitus ad aliqd in ordine ad alterum. Si ergo comparentur Vti, & Frui, quantum ad obiecta, sic Frui, est nobilius, quā Vti, quia id, quod est absolute appetibile, est melius quā id, quod est appetibile solum in ordine ad aliqd. Sed si comparentur quantum ad uim apprehensiuam precedentem, maior nobilitas requiritur ex parte usus, quia ordinare aliquid in alterum, est rationis: absolute autem aliquid apprehendere potest etiam sensus.

AD II. dicendū, q animalia p sua mēbra aliquid agunt instrō, nō in natura, nō per hoc, q cognoscāt ordinē nō: brorū ad illas opationes. un non dicuntur pprie applicare membra ad agendū, nec uti mēbris.

ARTICVLVS III.

Utrum usus possit esse etiam ultimi finis.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod usus possit esse etiam ultimi finis. Dicit enim Augu.

in 10. de * Tri. Omnis qui fruitur, utitur: sed ultimo fine fruitur aliquis: ergo ultimo fine aliquis utitur. ¶ 2 Præt. Vti, est assumere aliquid in facultatem uoluntatis, ut * ibidem dicitur: sed nihil magis assumitur a uoluntate, quā ultimus finis, ergo usus pōt esse ultimi finis.

Cap. 11. de mediu. 10. mo 3. Loco proxime d. 10. paulo p. princip. 11.

¶ 3 Præt. Hilarius dicit in 2. de * Tri. quod æternitas est in Patre, species in imagine, id est, in Filio, usus in munere, id est in Spiritu sancto: sed Spiritus sanctus cum sit Deus, est ultimus finis.

SED CONTRA est, quod dicit Aug. in lib 83. * q. Deo nullus recte utitur: sed solus Deus est ultimus finis, ergo ultimo fine non est utendum.

q. 30. de proc. 2. b. ne com. 4.

RESPON. Dicendum, q Vti, sicut * dictum est, importat applicationem alicuius ad aliqd: quod autem applicatur ad aliqd, se hēt in rōne eius quod est ad finem. & iō Vti, semper est eius, quod est ad finem, propter quod & ea q sunt ad finem accommodata, utilia dicuntur, & ipsa utilitas interdu usus nominatur. Sed considerandum est, q ultimus finis dicitur dupliciter. Vno mō simpliciter, & alio mō quō ad aliquem. Cum n. finis, ut * supra dictum est, dicatur qnque qd res, qnque aut adeptio rei, uel possessio eius, sicut auaro finis est uel pecunia, uel possessio pecuniæ, manifestū est q, simpliciter loquendo, ultimus finis est ipsa res. Non n. possessio pecuniæ est bona, nisi propter bonum pecuniæ: sed quō ad hunc adeptio pecuniæ est finis ultimus: non n. quæreret pecuniā auarus, nisi ut hēret eā. Ergo simpliciter loquendo & proprie, pecuniā hō aliquis fruitur, quia in ea ultimum finem constituit: sed in quantum refert eam ad possessionem, dicitur uti ea.

q. 9. a.

Art. 4.

q. 15. a.

ad 3. L. 3. d. d. c.

q. 2. art. 1. 8.

q. 5. art. 1.

AD PRIMVM ergo dicendum, q Augu. loquitur de usu cōiter, secundum qd importat ordinem finis ad ipsam fruitionem, quam aliquis quærīt de fine.

AD SECUNDVM Dicendū, q finis assumit in facultatem uoluntatis, ut uoluntas in illo quiescat. Vñ ipsa requies in fine, quæ fruitio est, dī hoc modo usus finis: sed id, qd est ad finē, assumit in facultatem uoluntatis non solum in ordine ad usū eius, qd est ad finē, sed in ordine ad aliā rē, i qua uolūtas quiescit.

AD TERTIVM Dicendum, quod usus accipit in uerbis Hilarii, pro quiete in ultimo fine, eo modo quo aliquis, communiter loquendo, dicitur uti fine ad obtinendum ipsum, sicut dictum est, unde Aug. in 6. de * Tri. dicit, quod illa delectatio, felicitas uel beatitudo usus ab eo appellatur.

In corp. 8 ad 1. Ca. 10. circa mediu. 10 mo 3.

ARTICVLVS IIII.

Utrum usus precedat electionem.

Super quest. decimasexta articulu quartum.

AD QUARTVM sic procedit. Videtur, quod usus precedat electionem. Post electionem enim nihil sequitur, nisi executio: sed usus cum pertineat ad uoluntatem, precedit executionem: ergo precedit etiam electionem.

Circa quæstionis decimasextæ 4: articulum omissis primis tribus, aduerte, & memoriae commē dato distinctionē duplicis habitudinis uoluntatis ad uoluntatem, tam finem, quā id quod est ad finē. Est n. duplex hæc habitudo diuersarum rōnum, & tripliciter, ut in litera dī differunt. Primō, quia prima est, secundum q uoluntatem ē in uoluntate: secundū uerō, secundum q uoluntas ad ipsū uoluntatem se realiter tendit. Scdō, qd prima

¶ 2 Præt. Absolutum est ante relatum, ergo minus relatum est ante magis relatum: sed electio importat duas relationes, unam ei quod eligitur ad finem, aliam uerō ad id cui præligitur: usus autē importat solam relationē ad finē: ergo usus est prior electione.

¶ 3 Præt. Voluntas utit aliis potētis, in quantum mouet eas: sed

ma comparatur ad secundam, vt imperfectum ad perfectum : & A
properea ex prima itur ad secundam. Tertio, quia in prima per-
fectio attenditur, secundum quod perfectio cadit supra velle,
Tunc enim voluntas est perfecta in prima habitudine respectu fi-
nis, quando complete vult finem : & respectu eius quod est ad fi-

q. 9. ar. 3.
q. 15. arti. 3.
ad 3.
lib. 2. Orho.
fidei c. 22.

voluntas mouet etiam seipsam,
vt * dictum est: ergo etiam vitur
seipsa, applicando se ad agendum :
sed hoc facit cum consentit: ergo
in ipso consensu est vltus : sed con-
sensus precedit electionem, vt *
dictum est: ergo & vltus.

SED CONTRA est, quod * B
Damasce dicit, quod voluntas
post electionem impetum facit
ad operationem, & postea vitur :
ergo vltus sequitur electio-
nem.

RESPONDEO. Dicendum,
quod voluntas duplicem habitu
dinem habet ad volitum. Vnam
quidem, secundum quod est
quodammodo in volente per qua-
dam proportionem, vel ordi-
nem ad volitum. Vnde & res,
quae naturaliter sunt proportio-
natae ad aliquem finem, dicuntur
appetere illum naturaliter: sed
si habere finem, est imperfecte
habere ipsum. Omne autem im-
perfectum tendit in perfectione:
& ideo tam appetitus naturalis,
quam voluntarius, tendit vt ha-
beat ipsum finem realiter, quod
est perfecte habere ipsum: & hec
est secunda habitudo voluntatis
ad volitum. Volitum autem non
solum est finis, sed id, quod est ad
finem: vltimum autem quod per-
tinet ad primam habitudinem volun-
tatis, respectu eius quod est ad fi-
nem, est electio: ibi. n. completur
proportio voluntatis, vt comple-
te velit id, quod est ad finem: sed v-
ltus ia pertinet ad secundam habitu-

quo lo cantur actus uoluntatis, ut reflectuntur supra seipfos (ut
in responsione ad tertium dicitur) tres uoluntatis actus ad minus in-
ueniuntur in quolibet actu libero, & prioritas, & posterioritas in
hoc ordine attenditur, iuxta prioritatem, & posterioritatem illius
actus liberi supra quem cadunt: ita quod, ut in calce literae dicitur,
illi actus ordinati ad
id, quod est prius. i.
cadentes supra prio-
rem actum, sunt prio-
res seipsis cadentibus
supra posteriorem ac-
tum, verbi gratia, cum
aliquis consentit ac-
quirendis moribus,
sunt ibi ipse tres
alii actus cadentes
supra illum consen-
sum, scilicet, usus, consensio,
& electio. Nam uo-
luntas utitur se ad co-
sentiendum, & con-
sentit se consentire.
& eligit consentire.
Et similiter cum exi-
gitur bonos mores, sunt
iterum ipse tres idem
actus. Nam uoluntas
utitur se ad eligend-
um, consentit electio-
ni, & eligit illam.
Et similiter acci-
dit cum utitur ratio-
ne ad consilium, vel
executiuis potentiis
ad opus. Nam uolun-
tas consentit usui, eli-
git usum, & utitur
se ad uti. Et quia con-
sensus est actus natu-
raliter prior electio-
ne, ideo isti actus ca-
dentes supra consen-
sum, sunt priores se-
ipsis cadentibus supra
electionem. Et sic or-
dinantur isti actus
respectu diuersorum,
supra quae cadunt in
hoc secundo ordine
iuxta illorum, supra
quae cadunt, ordinem.
Et inueniuntur im-
plicitate, & reflexe. In
primo autem ordine
ordinantur respectu
eiusdem & explicite

dinem uoluntatis, qua tendit ad
consequendum rem uolitam. Vn-
de manifestum est, quod usus sequit
electionem, si tamen accipiatur usus,
sicut quod uoluntas utitur executiua
potentia mouendo ipsam. Sed ga-
uoluntas est quodammodo rationem
mouet, & utitur ea, potest intelligi
usus eius, quod est ad finem, sicut
quod est in consideratione rationis refe-
rentis ipsum in finem: & hoc mo-
do usus precedit electionem.

AD PRIMUM ergo dicendum,
quod ipsam executionem operis pre-
cedit motio, qua uoluntas mouet
ad exequendum, sequitur autem
electionem: & sic cum usus perti-
neat ad predictam motionem uo-
luntatis, medium est inter electio-
nem & executionem.

AD SECUNDUM dicendum, quod
id, quod est per essentiam suam re-
latum, posterius est absoluto: sed
id, cui attribuantur relationes,
non oportet quod sit posterius:
immo quanto causa est prior, tanto
habet relationes ad plures effectus.

AD TERTIUM dicendum, quod
electio precedit usum, si referan-
tur ad idem. Nihil autem prohibet,
quod usus unius precedat electio-
nem alterius. Et quia actus uolun-
tatis reflectuntur supra seipfos, in
quolibet actu uoluntatis potest acci-
pi consensus, & electio, & usus: ut si
dicat, quod uoluntas consentit se e-
ligere, & consentiat se consentire,
& utitur se ad consentiendum & eligen-
dum, & semper isti actus ordinati
ad id, quod est prius, sunt priores.

tertio, quod licet in litera, iuxta secundum ordinem, comparentur
isti actus reflexi cadentes supra unum actum ad seipfos cadentes
supra alium: non tamen comparantur singuli reflexi inter se, quis
quo sit prior, an scilicet, cum isti actus reflectuntur supra consen-
sum, uti, precedebat consensum reflexum, uel e contra: & simili-
ter de electione. Et quamuis possit dici, quod author tradens eor-
um ordinem secundum lineam rectam, in qua attenditur ordo
eorum respectu eiusdem, insinuat eorundem ordinem secundum
reflexionem supra eundem actum: ita quod idem est ordo hic, &
ibi, quia utrobique sunt respectu eiusdem: & sic uideretur, quod
primo consensus, deinde electio, & ultimo uti locare debet. Mihi
tamen ex auctore uideretur dicendum, quod uti, tenet primum lo-
cum, consensus secundum, & electio tertium. Et ratio est duplex,
prima, quia est uniuersalius ceteris: consensus quoque abso-
lutor est quam electio. Nam uti, est actiua libera applicatio tam
uoluntatis, quam cuiuscunque alterius ad quodcumque opus.

Consensus uero, est actiua libera applicatio solum appetitus
acceptantis, seu adherentis alicui quod constat sub se minus com-
prehendens. Consensus quoque acceptationem, electio uero ac-
ceptationem preferendo alii importat, quod constat posterius est
se. Secunda est, quia etiam in ordine primo iam dicto secundum
lineam rectam, quamuis uti executiuis potentiis ad acquirendum
secundum esse reale, sit posterius electione & consensu: simplici-
ter tamen & absolute, uti, precedit consensum & electionem: quia
uti praenit consilium, ut dictum est, absque reflexione. Tracta-
uit tamen author prius de electione, quam de consensu, & uti, ut
a notioribus fieret disciplina.

Super